

Information

Kontaktuppgifter:

• Björn Ivarsson
Y326 (bjorn.ivarsson@aalto.fi) (Mottagningstid
Fredag, kl. 11-12 ?)

Assistenter: Niklas Miller, Kristian Jakobsson,
Emil Flykt, Felix Furu

Betyg på kursen kan fås på 2 sätt

① Övningar samt kurstentamen

Övningstillfälle 1 (måndagar)

3 hemtal + 3 inlämningsuppgifter
(inlämnas fredagen innan) (inlämnas onsdagen
efter)

Övningstillfälle 2 (torsdagar / fredagar)

- Demonstrationsövningar (4 övningar)

Varannan vecka så får ni också

STACK-övningar att läsa. Dessa (inlämnas)
kan diskuteras på denna övning fredag

På detta sätt samlar ni poäng under kursens
gång. 40% av vitsordet; 60% från
kurstentamen.

② Tentamen

Talföljder

En talföljd är en "följd av tal"

$$(a_0, a_1, a_2, \dots) = (a_n)_{n=0}^{\infty}$$

Ex $(1, 2, 3, 4, 5, \dots) = (n+1)_{n=0}^{\infty}$

Man kan också tänka på detta med hjälp av funktioner

$$f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R} \quad f(n) = a_n$$

(De naturliga talen = $\mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$)

Ex: $(1, 2, 3, 4, 5, \dots) \quad f(n) = n+1 = a_n$

$$(1, 2, 4, 8, \dots) \quad f(n) = a_n = 2^n$$

Man kan också beskriva följder rekursivt (eller induktivt).

Ex: $a_{n+1} = a_n + 1 \quad ; \quad a_0 = 0$

$$(a_n)_{n=0}^{\infty} = (0, 1, 2, 3, \dots)$$

Ex $a_{n+2} = a_{n+1} + a_n$; $a_0 = 0$ & $a_1 = 1$

$$(a_n)_{n=0}^{\infty} = (0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, \dots)$$

$$a_n = \frac{1}{\sqrt{5}} \left(\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2} \right)^n - \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2} \right)^n \right)$$

Det behöver inte alltid finnas en formel för a_n .

$$(a_n)_{n=0}^{\infty} = (3, 1, 4, 1, 5, \dots)$$

decimalutveckling för π .

Induktionsbevis

Induktionsbevis

Bassteg: Visa att påståendet P_n gäller då $n=0$.
(P_0 är sann.)

Induktionssteg: Visa att om P_n är sann så är P_{n+1} sann.

$$(P_n \text{ är sann} \Rightarrow P_{n+1} \text{ är sann})$$

Om man kan visa bassteg och induktionssteg så är P_n sann för alla $n \in \mathbb{N}$.

Exempel på
Induktionsbevis

Ex: Vi har en rekursivt definierad talföljd
 $a_n = 2a_{n-1} + 1$; $a_0 = 0$

Vi ser $a_1 = 1$, $a_2 = 2+1=3$, $a_3 = 2 \cdot 3 + 1 = 7$
och $a_4 = 2 \cdot 7 + 1 = 15$

Vi gissar att $a_n = 2^n - 1$ (*)

Vi genomför ett induktionsbevis av (*)

Bassteg: $n=0$ $2^0 - 1 = 1 - 1 = 0 = a_0$
OK!

Induktionssteg Antag att (*) gäller då
 $n=p$. (Induktionsantagande)

Alltså vi antar att $a_p = 2^p - 1$ och vill
visa att det följer att $a_{p+1} = 2^{p+1} - 1$.

$$a_{p+1} = 2a_p + 1 \stackrel{IA}{=} 2(2^p - 1) + 1 = 2^{p+1} - 2 + 1 = 2^{p+1} - 1$$

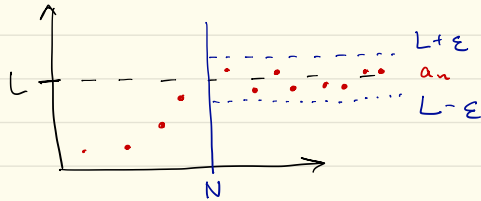
OK!

Vi har visat att formeln $a_n = 2^n - 1$ gäller
för alla $n \in \mathbb{N}$.

Gränsvärde
för talföljd

Vi kommer behöva undersöka vad som händer med a_n då n blir stort. Vi behöver definiera $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n$

Definition: Vi säger att $L \in \mathbb{R}$ är gränsvärdet för $(a_n)_{n=0}^{\infty}$ och skriver $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = L$ om för varje $\varepsilon > 0$ det finns N så att

$$|a_n - L| < \varepsilon \text{ om } n \geq N$$

Figur

Ex $(a_n)_{n=1}^{\infty} = \left(\frac{1}{n}\right)_{n=1}^{\infty} = \left(1, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \dots\right)$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0$$

Välj $\varepsilon > 0$. Låt N vara det minsta heltal som är större än $\frac{1}{\varepsilon}$. Vi ser att

$$\left|\frac{1}{n} - 0\right| < \varepsilon \text{ om } n \geq N$$

Alltså $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0$.

Räkne regler

Sats: Antag att $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = L$ och $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = M$.

Då gäller

(i) $\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n + b_n) = L + M$ & $\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n - b_n) = L - M$

(ii) $\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n b_n) = LM$

(iii) Om $M \neq 0$ då $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{a_n}{b_n}\right) = \frac{L}{M}$

(iv) Om $a_n \leq b_n$ för alla n då gäller $L \leq M$

Instängningssatsen: Om $a_n \leq b_n \leq c_n$ för alla n och

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} c_n = L \text{ så är}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = L.$$

Ex Beräkna $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sin(n)}{n}$

$$-\frac{1}{n} \leq \frac{\sin(n)}{n} \leq \frac{1}{n}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0 = -\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(-\frac{1}{n}\right)$$

$$\Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sin(n)}{n} = 0.$$

Gränsvärden behöver inte alltid existera

• $\lim_{n \rightarrow \infty} n = \infty$ divergerar mot ∞

• $\lim_{n \rightarrow \infty} (-1)^n$ divergent

Ex • $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n^2}{3n^2+n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\cancel{n^2}}{\cancel{n^2}(3+\frac{1}{n})} = \frac{1}{3}$

• $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n^{100}}{2^n} = 0$

"Hastighetstabell"

När n blir stort så gäller

$\log n \ll n^\alpha \ll n^\beta \ll a^n \ll n!$ ($0 < \alpha < \beta$)
($a > 1$)

$\ll$ = "mycket mindre än"

Ex $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{4+n^7}{n^3+2^n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n^7(1+\frac{4}{n^7})}{2^n(1+\frac{n^3}{2^n})} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n^7}{2^n} = 0$

Ex $\lim_{n \rightarrow \infty} (\sqrt{n^2+2n} - n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(\sqrt{n^2+2n} - n)(\sqrt{n^2+2n} + n)}{\sqrt{n^2+2n} + n} =$
 $= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n^2+2n-n^2}{\sqrt{n^2+2n} + n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2n}{\cancel{n}(\sqrt{1+\frac{2}{n}} + 1)} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2}{\sqrt{1+\frac{2}{n}} + 1} = 1$